

adskiller sig fra de tidligere udvidelser, og sammenligningerne med optagelsen af Grækenland, Portugal og Spanien er af flere grunde ikke holdbare. Flere forhold, der underbygger dette, bør indgå i analysen, hvis denne skal kunne bruges til en afbalanceret debat:

1. I forbindelse med 1980'ernes udvidelse blev der faktisk besluttet overgangsordninger, der skulle forhindre, at der skete en masseudvandring fra de nye medlemslande til de mere velstående. Der var her tale om syvårige overgangsordninger, dog med en særlig tiårsordning for arbejdskraftens frie bevægelighed fra Portugal og Spanien til Luxembourg.
2. De tre lande, som opnåede medlemskab i 1980'erne, var langt mere velstående end de lande, der søger om medlemskab i dag, målt i BNP pr. indbygger. Det samlede tal for de ti ansøgerlande er under 25 % af EU-15, og sammenlignes de tilsvarende tal for Danmark med Polen, er Danmarks BNP pr. indbygger knap syv gange så højt som Polens. De tilsvarende tal for Grækenland, Portugal og Spanien var ved optagelsen henholdsvis 60 %, 70 % og 55 %. Omregnet til KKS befandt disse tre lande sig endnu tættere på EF/EU-gennemsnittet, end det er tilfældet med de nuværende ansøgerlande.
3. Geografisk ligger Grækenland, Portugal og Spanien så langt fra Danmark, at afstanden i sig selv udgjorde en barriere for arbejdskraften, mens de nye lande ligger meget tæt på. Som Svend Auken har udtalt om polakkerne: »De skal bare tage færgeren«.¹⁷⁾
4. Den måske afgørende forskel mellem Østudvidelsen og de tidligere udvidelser er, at de økonomisk svage østeuropæiske ansøgerlande grænser op til de allermest velstående lande i Europa. Der er tale om en grænse mellem den rigeste og fattigste del af Europa, som udviskes ved udvidelsen. Denne grænse går tilmed hele vejen ned igennem Europa. Ingen tidligere udvidelse af EF/EU kan tilnærmelsesvis sammenlignes med dette. Der er aldrig tidligere i EU blevet optaget et meget stort fattigt land med grænser direkte op til et meget velstående land. Det ville være mere relevant at sammenligne fri bevægelighed af arbejdskraft mellem disse to områder med, at USA og Mexico i fællesskab besluttede sig for at fjerne grænsekontrollen og at indføre arbejdskraftens fri bevægelighed mellem disse to lande. Som bekendt er dette ikke tilfældet, og det antages, at der i USA i dag lever omkring 5 millioner ulovlige indvandrere, hvoraf omkring 60 % er indvandret illegalt over grænsen fra Mexico.¹⁸⁾
5. De sociale sikkerhedsnet i vid forstand – herunder såvel sociale bistandsordninger som sygehjælp og andre velfærdsgoder – i de nuværende EU-lande, der grænser op til ansøgerlandene, er meget mere omfattende og generøse end ansøgerlandenes egne. Dette forhold, der i særlig høj grad gør sig gældende i Danmark, kan i sig selv virke som en tiltrækkende faktor for østeuropæiske arbejdstagere og deres familier.
6. Østudvidelsen adskiller sig fra tidligere udvidelser ved, at der inden for Unionen vil opstå en stor indkomstkluft på et geografisk set meget lille område. F.eks. Danmark/Polen og Tyskland/Polen. Det vil med stor sandsynlighed medføre et betydeligt lønpres i de mere velstående lande, især i de områder, der grænser op til ansøgerlandene, herunder Danmark. Dette argument må antages at have været afgørende for, at Tyskland og Østrig har meddelt, at man vil gøre brug af en syvårig overgangsordning.
7. Alle undersøgelser, der søger at belyse, hvor mange østeuropæiske arbejdssøgende, der kan forventes at rejse til det nuværende EU, er behæftet med stor usikkerhed. De kan således ikke tage højde for eventuel stigende arbejdsløshed i ansøgerlandene. De tager heller ikke hensyn til Tysklands og Østrigs overgangsordning. Det er overvejende sandsynligt, at en meget stor del af de østeuropæere, som ellers ville søge til Tyskland eller Østrig i stedet vil søge til andre af de mere velstående EU-lande. Det gælder i særlig høj grad for arbejdstagere fra Polen af de grunde, der tidligere er nævnt. Her vil Danmark være et oplagt mål, da det for det første ligger tæt på Polen, for det andet har et omfattende socialt sikkerhedsnet, og for det tredje vil indkomstkluften mellem Danmark og Polen være en af de største i hele EU. For det fjerde kan den høje og konstant stigende arbejdsløshed i Polen komme til at virke som en stærk push factor for mange arbejdsløse.
8. Der var i 2002 bosat mere end 16.000 personer fra ansøgerlandene i Danmark, heraf alene 10.000 personer fra Polen.¹⁹⁾ Tilstedeværelsen af disse er en faktor, der vil lette adgangen for nye indvandrere fra disse lande. I modsætning hertil boede kun et helt ubetydeligt antal personer fra Grækenland, Portugal og Spanien her i landet ved udvidelsen af EU med disse lande.